

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: keddén, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók a dobánytűsédében.

Válasz

(—r.) urnak a Székesfehérvár és Vidéke
szept. 3-iki cikkirójának.

III.

Talán sehol az egész világon nem kiabálják a szabadság, egyenlőség és testvériség jelszavait annyiszor, mint Európában, és sehol annyit nem vétkeznek ellene, mint Európában, kezdve Franciaországtól, amely százazreket nyaktilózott le a szabadságért — egész az utolsó magyarországi szociáldemokrata pártvezérig, aki vasbottal és revolverrel veri a fejébe a testvéreknek a szabadság idealizmusát.

Ebből a szabadságból és egyenlőségből bőven kijutott nekünk katolikusoknak. Mintha a 900 esztendő alatt szerzett és kiérdemelt anyagi és erkölcsi előnyeinket az utóbbi évtizedekben akarnák megbozszulni, és visszakövetelni, ugy rontanak most ránk.

Mit szólna ön (r.) úr hozzá, ha az önök autonómiája olyan volna, mint a miénk, katolikusoké? 1848-ban minden felekezet, még a lázadó szerbek is megkapták a maguk autonómiáját, csak a katolikusok nem juthattak abba az előnyös helyzetbe, hogy a maguk ügyei fölött önmaguk rendelkezzenek. Mit szólna ön hozzá, (r.) ur, ha pl. a fehérvári zsidóknak Zichy Aladár gróf vagy Rakovszky István jelölné ki, hogy ki legyen a rabbinusuk? Ugy-e, ez a vallásszabadság ellen való merénylet volna? Lássá, mi katolikusok kénytelenek vagyunk tűrni, hogy a Tisza Kálmánok Bubits, meg Ivánkovics-féle kölcöccökkel megakasztják egyik-másik egyházmege egészséges haladását. Valóban Magyarországon örülhet az az egyházmege, amelyben a püspöki javadalom minimális, mert akkor számíthat, hogy szentéletű és tudós püspököket kaphat.

És mi katolikusok hiába könyörgünk a mi autonómiánkért. Ami mindenkinek megadatott, az ránk nézve lehetetlen. Mintha Eötvös Károly szeretetteljes óhajátását olvasnánk ki a magas politika intézőinek munkájából, aki azt mondotta:

— Inkább a protestánsok is vesztsek el a maguk autonómiáját, minthogy a katolikusok olyat kapjanak.

Az egész magyar egyházpolitikát a katolikusok boszujára alkották. Kezdődött

a hecc a február 26-iki rendelettel s mivel a katolikusok abban sérelmüket látták, rádúplázták s meghozták az egyházpolitikai törvények egész sorozatát. S csak méltóztassék visszaemlékezni arra a külterjes és belterjes igazgatásra, amit minden vonalon végbevittek, hogy a katolikusoknak sérelme minél fájóbb legyen. Nem azért tették, mintha nekik nem ártottak volna az egyházpolitikai törvények. Dehogy! hanem dühöngött bennük a testvéri szeretet. Ugy, miként a főnnebbi Eötvös Károly-féle szelíd óhaját bizonyította Azóta minden felekezet belátta, hogy a veremelés nem jó mesterség, de meg van az a vigasztalásuk, hogy a katolikusok sokat szenvedtek és szenvednek ma.

A mi aztán nagyban előfordult, ugyanaz ismétlődik ezérféle guerilla-harcban. A keresztény népszövetségnek tengernyi az ellensége, pedig semmit nem akar egyebet, minthogy a katolikusokat társadalmilag erősítse. Ez mindenkinek szabad, csak nekünk nem. Ott van most az újabb gyűjtőanyag: a szekularizáció. Hajdumegye kitalálta, hogy az országon segíteni kell — tehát vegyük el a katolikusok vagyonát. A magáéból segíthetne, fölajánlhatná a protestánsok vagyonát — de azt nem akarja, hanem a katolikusoké kell, mert azoknak sok erőt biztosít az anyagi előny. Hogy milyenek a forrásai ennek a pizkos mozgalomnak arra nézve melegen ajánlom a mai második cikk szíves átolvasását. Szórol-szóra közlöm a Kelet című szabadkőmives lapból.

Lássá uram, ez az európai közszellem, a mikor az egyenlőség, a szeretet és szabadság igéi csorognak az ajkuk szögletén.

Azokat az apró támadásokat, a melyek az újságok hasábjain garmadával találhatók, hosszú volna felsorolni. Ön (—r.) ur, mint élesszemű ember, szintén kiolvashatja őket. Én csak egy typutst hozok fel, a mi a nagy általánosságra annyira jellemző. A Székesfehérvár és Vidékét. Ismerem a főszerkesztőjét, a felelős szerkesztőjét. Mindakettő jóra való, szeretetreméltó ember, a kik kézzel-lábbal tiltakoznának ellene, ha valaki a jó katolikus voltukat kétségbevonná s egyik támadás a másikat éri a katolikusok társadalmi szervekedése ellen. Ugy beszélnek rólunk, mint az oláh cigányokról, a kik ellen minden szabad. Nem bántunk senkit, csak erősi-

teni akarjuk népünket a mindig hevesebben ostromló hitetlen áramlat ellen. Ez mindenkinek szabad, ezért mindenki dicséretet érdemel, de ha mi tesszük, akkor mi mérgecs lapvirágot ápolunk stb.

On olvasta Nagy Zoltán szegedi kir. törvényszéki bíró cikkét, reménylém elől-vasta Rakovszkyét is, a melyet éppen azért közöltem le, hogy minden higgadt és okos ember láthassa, hogy mily buta helyzet ez minálunk, hogy kir. törvényszéki bírók a kiktől az emberek a pártatlan igazságot várják, nem átalják alap nélkül — mert a vádak lényegéből egy betű sem igaz — megtámadni egy vallás hiveit meggyőződésükért, azért, mert a maguk jogait védelmezzni merik.

És tessék csak figyelemmel kíséreni: bántanak-e ezek a lapok más vallásukat, hogy közeli példát állítsunk: bánt-e csak a Székesfehérvár és Vidéke más felekezetet, mint a katolikusokat? Figyelemmel kísérem: nem! Erre, úgy érzi, hogy patenja van. A katolikusok? azok Prügelknabe! Legfeljebb odateszi melléje, hogy klerikalizmus és a lelkiismeret meg van nyugtatva.

Nem kívánom senkitől, hogy más vallását bántsa, de mikor az enyém, a mi katolikus vallásunk ilyen alárendelt helyzetbe jut, hogy ellenség, jóbarát egyaránt rugdal rajta, akkor ne tessék csodálkozni, ha lázad az a vértünk és ha a tüzebb temperamentumuak erősebb szavakkal törnek ki.

És most elértem fejtegetéseim végéhez, hogy miért kell nekünk a néppárt?

Azért, mert minden harcnak az igazi színtere a parlament. Mi onthatjuk itt a tintát, beszélhetünk, lelkesíthetünk, szervezkehdhetünk — ez mind semmi.

A csata igazi sorsa, a mi vérbe megy, a parlamentben dől el. Ha az a csoport ember szervezve van, csodálat művelhet s mi tudjuk, hogy mit művelt a mi parlamenti néppártunk ebben az utolsó évtizedben. Ha mi azt akarjuk, hogy a katolikusok jogai megvédve legyenek, hogy a törvényhozásban az országot fenntartó kereszténység elvei érvényesüljenek, akkor a néppárt szükségességét feltétlenül hangoztatunk és parlamenti táborát nagyobbítanunk kell.

Azoknak az ellenvetésére, akik a néppártot a többi felekezetre nézve veszedelmesnek tartják, bátran teszem azt a fel-

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalneműekben,
színes és fehér barchetok stb.

olcsó, szabott árak mellett.

Ma lapunk 4 oldal.

00000525

szólitást: *mutassanak nekünk csak egyetlen olyan esetet, a mikor az országgyűlési néppárt bármely felekezet vallás-szabadságát korlátozta volna, hogy olyan törvényjavaslatot terjesztett volna elő, a mely bárkinék vallási meggyőződését sértette s annak szabad gyakorlását bárminő módon akadályozta volna?* Ilyen nincs! Legfeljebb az újságírók frázisszótárában.

A néppárt vallást védelmez, de soha nem támad.

S ezért szükséges, hogy a néppárt létezzék és erősödjék. Ezért hangoztattam én is az én csekély szavammal, hogy a néppárti kereteit lehetőleg bővíteni kell, le kell dobni róla a 67-es kölönöcöt, hogy 48-as, 67-es egyaránt sorakozhassék abba a táborba, a mely a kereszténységnek és vele az ország biztos fondállásának támasza.

Amerikában néppártra nem volt, nincs és nem lesz szükség, mert Amerika jó és természetes izlése a vallások támadását kizárta a parlamentből, a társadalomból, sőt még az újságokból is.

A hol nincs támadás, ott nincs a védelemre se szükség. Önöknek nincs szükségük parlamenti zsidó néppártra mert a zsidók vallásszabadságához, vallás-társadalmi s vagyoni jogaihoz nem nyul senki, nem bántja se a néppárt, se másféle frakció.

A mi végül a magyarbors és paprika elárúsítását illeti, a magam részéről ószintén kijelentem, hogy sohase avatkozom ilyen mesterségbe, még pedig annál az egyszerű oknál fogva nem, mert nem értek hozzá. Elvben azonban helyeslek minden olyan mozgalmat, a mely a szegény népet anyagi ügyeiben istápolja. Tisztelettel adozom például Lakatos Frigyes dr. barátomnak, a ki a székesfehérvári ker. hitelszövetkezettel sok száz szegény ember anyagi ügyeit mozdítja elő. En ehhez — sajnos — nem értek.

De legfőbb törekvésnek mégis azt tartanám, a miben önnel (—r.) úr s még sok más okos emberrel meg tudnánk egymást érteni, hogy kövessük az amerikai példát, a mely az én lelketem akkora csodálattal töltötte el: *ne nyuljunk egymás vallási meggyőződéséhez, hanem tiszteljük azt. Örüljünk neki, ha más ember szereti a vallását, mert a vallásos ember hű és jó polgára egyszersmind a hazának is. És győzzük meg magunkat is, másokat is arról, hogy más vallásos meggyőződésének támadásával soha hivatást se magunknak, se másoknak szerezni nem fogunk, hanem még mélyebbre ássuk azokat a társadalmi árkokat, a melyek ugys elég sötétben taton-ganak már körülöttünk.*

Bilkei Ferenc.

A szabadkőmivesség és a szekularizáció.

Ugyebár a nagy általánosság — úgy valja, — hogy a szabadkőmivesség népjóléti intézmény, a melynek a szive csak a nyomorba jutottakért dobog. Mi erre azt mondjuk, a mit Deák Ferenc szokott volt mondani: a szabadkőmivesség a csalók és csalódottak szövetezte. Hogy mennyire nem az, a minék sokan hiszik, arra nézve közöljük a Kelet című szabadkőmivesség páholylap következő cikkét.

Ajánljuk ezeket a sorokat tisztelt lap-társunknak, a Székesfehérvár és Vidékének a szives figyelmébe, legalább tudja, hogy kiknek a trombitája volt:

A „László király”-páholy az 1909 május 1-én tartott közös munka alkalmából kimondja, hogy a klerikalizmus elleni küzdelmet legfőbb feladatának tekinti.

E cél elérésének eszközeiként az általános, titkos, egyenlő választójogot, a felekezetségtől mentes kötelező közoktatást s a szekularizációt tekinti.

Miért is kimondja, hogy míg egyrészt a sajlónak ilyen irányban való befolyására törek-szik, másrészt az antiklerikális küzdelem irányítására s vezetésére a csatlakozó páholyokból egy páholyközi bizottságot küld ki, melynek kötelességévé teszi a cél megvalósulására szükséges tökélyt, propagandát és egy, ezt a célt szolgáló profán egyetemet, egy heti lapnak és egy ifjusági folyóiratnak a kiadásait. (Azóta meg is jelent. Címe „Ifjusági Lapok.” Szerk.)

A „László király”-páholy pedig megkeresi az összes páholyokat, hogy ezentul csak azt vegyék fel a testvéri láncba, a ki az általános, titkos, egyenlő választójog, a felekezetségtől mentes állami népoktatás és szekularizáció híve.

„Páholyok hírei.” A „Comenius páholy” február 20-án választotta meg új tisztikarát. Főmester lett Pfeifer Ignác, t. h. főmester dr. Vámos Henrik és dr. Végh János t. A február 5-én tartott beiktató munka alkalmával főmester szék-foglaló beszédében a klerikalizmus elleni küzdelmet jelöli meg páholyunk folyó évi főprogramjával. Az irodalmi bizottság indítványára a páholy napirendre tűzi ama kérdés megvitatását, hogy mily gyakorlati teendő és eszközök alkalmasak a klerikalizmus elleni küzdelem megindítására. Az irodalmi bizottság részéről felmerült indítványok a következők:

1. A mozgalom megindítása a szekularizáció tárgyában.
2. Állandó antiklerikális propaganda a napilapokban.
3. Valamely antiklerikális heti folyóirat alapítása és fentartásának biztosítása egy-két évre.
4. Külön mozgalom indítása a tanítóképzés államosítása érdekében. Továbbá indítványok, melyeket a páholy elfogad, hogy az antiklerikális mozgalmat érintő heti történektől állandóan jelentés tétessék a páholy munkáin, továbbá, hogy jelentés tétessék minden a profán világban történt és a szabadkőmivességet érdeklő eseményekről.

Február 19-én napirenden van: Gyakorlati teendők és eszközök keresése a klerikalizmus elleni mozgalom megindítására. A páholy sorra veszi az irodalmi bizottság mult munkáján betervezett indítványait. Bíró Ármin t. javaslatára a következő táblát intézi a nagy-páholyhoz és a tt. páholyokhoz:

„Folyó év január havában tartott rendkivüli nagygyűlés egyetelműleg kimondta, hogy a klerikalizmus elleni harcot megindítja. Ezen határozat hozatala óta páholyunk a kérdést állandóan napirenden tartja és a határozat végrehajtásának célravezető módokat a tanácskozásán, legutóbbi munkáján egyhangulag a következő határozatot hozta:

„Írjon fel a „Comenius” páholy a Nagy-páholyhoz, hogy a rendkivüli Nagygyűlés határozatainak végrehajtása megkezdéséül szólítsa fel sürgősen a vidéki páholyokat, hogy a papi javak szekularizációja tárgyában a legközelebbi törvényhatósági (megyei és városi közgyűléseken — lehetőleg egyszerre — erre vonatkozó indítványokat terjesszenek elő. Gondoskodjék a Nagy-páholy arról is, hogy Budapest székesfővárosi törvényhatóságánál ezen indítvány szintén benyújtassék. Ezen indítvány hozzájárulás végett az összes fővárosi és vidéki páholyoknak megküldendő.”

Ennek értelmében felkértük a Nagypáholyt, hogy indítványunkhoz hozzájárulni s annak végrehajtására a szükséges intézkedéseket a legsürgősebben foganatosítani sziveskedjék.

Testvéri szeretettel kérünk, hogy ezen nagy jelentőségű indítványunkat lehetőleg soron kívül vegyétek kalap alá és határozatokról úgy ben-

nünket, mint a Nagypáholyt, melyhez indítványunkat már felterjesztettük, értesíteni sziveskedjétek.

Azt hisszük, hogy ezen indítványunkat bővebben indokolni felesleges, mert bizonyos, hogy a szekularizáció kérdéseinek felvetése és esetleges végrehajtása a klerikalizmus elleni harcnak egyetlen hatásos módja.

Nem bizonyos, sőt sok helyütt nem is valószínű, hogy a szekularizáció kérdésében a törvényhatósági közgyűléseken az első rohammal többségre tehetünk szert, de bizonyos az, hogy az ország közvéleményét a kérdésre irányítva, az fölülte több napirendre térni nem fog. A szabadkőmivesség pedig ezen kérdés elől immár ki nem térhet s bizunk abban, hogy minden páholyban találunk bátor férfiakat, kik még a biztos kudarcral szemben is felveszik a harcot a klerikalizmus ellen. Kérünk benneteket, közöljétek fenti indítványunk tárgyalása idejét, hogy munkáton esetleg résztvehessünk.

Következik a lapok utjánai propaganda tárgyalása. Erre vonatkozólag a vélemények megoszlanak, a tt. közül némelyek napilap alapítását, mások heti folyóiratot tartanak célravezetőnek; egyesek bizonyos napilapok szubvenzionálását, mások a lapoknak antiklerikális és szabadkőműves cikkekkel való állandó ellátását javasolják. A páholy e kérdésben nem hoz határozatot, hanem hozzájárul ahhoz az indítványhoz, hogy főmester utján a tt. páholyok főmestereivel érintkezve, megismerkedjünk a tt. páholyok fellegásával, hogy csak sikerrel biztató akciót kezdeményezzünk s felhatalmazza az alkalommal a páholyfőmestert, miszerint megtegye a kezdeményező lépéseket abban az irányban, hogy tájékozva legyünk a páholybeli tt.-nek az antiklerikális propaganda iránti áldozatkészségéről. Február 16-án az antiklerikális propagandára egyes tt.-ek több mint 7000 koronát jelentettek be. — Március 5-én dr. Fai Sándor t. ismerteti a rendkivüli nagygyűlés lefolyását, tájékoztatva a tt.-et a szabadkőmivesség egyetemének állásfoglalásáról az antiklerikalizmus ügyében. E munkán ismerteti főmester t. egy napilapban megjelent támadást a főiskolai hallgatók által alakított Galilei Kör, valamint a Társadalomtudományi Társulat tagjai ellen. A páholy magára vállalja a Galilei Kör védnökségét, erről értesíti a tt. páholyokat, erkölcsi és anyagi támogatásukra ajánlja a kört. Dr. Veres t. indítványozza, írjon fel a páholy a Szövetségtagúhoz, hogy indítsa meg az eljárást ama tt. ellen, akik a szabadkőművesi fogadalmakat hiven teljesítik és a haladás eszméit szolgáló tt.—t profán lapokban támadják s működésüket gyengítik.**) Főmester t. magára vállalja, hogy a Szövetségtagúcsban élő szóval interpellál. A páholy szabadkőműves alapja javára tett újabb 500 koronás alapítványokat 4 t. Március 19-én dr. Kunffy Zsigmond t., a „Martinkovics” páholy tagja tartott előadást a „Klerikalizmus elleni harc Franciaországban” címen. Előadó t. részletesen ismerteti a klerikalizmus elleni harc történetét a forradalom idejétől 1905-ig, amidőn is az egyházat törvényes intézkedésekkel teljesen elválasztották az államtól. A klerikalizmus elleni küzdelem sikerét főleg abban látja, hogy Franciaországban az egyházat első sorban legfőbb hatalmi eszközétől, vagyontól fosztották meg.***)

A Felvidék, Kossuth Lajos, II. Rákóczi Ferenc páholyok az antiklerikális mozgalom ügyében páholyunk által megindított akciót anyagilag támogatták a mai napig: Galilei, Eötvös, Petőfi, Könyves Kálmán, Minerva, Demokrácia, Deák Ferenc, Haladás, Neuschloss régi hívek, Debre, cen, Alföld, Thököly Imre, Széchenyi, Sirius, Ebredés, Összetartás páholyok. E munkán tart' előadást Rudas Izsó t. „Nemzetiségi kérdések a szabadkőmivességben” címen. Rudas t. ismerteti a közigazgatás fogyatókosságait, amelyeket általában sinitly az ország és még jobban a nemzetiség. Az a harc, amelyet az uralkodó történelmi osztályok létfentartásuk érdekében, a politikában, a közigazgatásban és a társadalmi életben a többi osztályokkal szemben folytatnak, vonja maga után a nemzetiségi intelligencia ér-

*) A Székesfehérvár és Vidéke gratulálhat magának a diszes társasághoz.

**) E szerint mi is belekerültünk immár a szabadkőmivesség fekete könyvébe. (Szerk.)

***) Megérti ezt a Székesfehérvár és Vidéke?

